

Methodiek COM – Praktijkvoorbeeld groep 7/8

December 2021

Bollen H., Dood, C., Hagedoren, E., Horions, K., Thijssen S., Van Mulken S.

Inleiding

Uit onderzoek weten we dat er meer nodig is om een compenserend dyslexiehulpmiddel succesvol in te zetten dan alleen het simpelweg aanbieden van een hulpmiddel ([Scheltinga & Siekman, 2021](#)). In dit voorbeeld laten we zien aan de hand van een casus hoe je een leerling kunt ondersteunen bij het succesvol inzetten van een dyslexiehulpmiddel.

Bij de implementatie van het hulpmiddel wordt gebruik gemaakt van de methodiek COM (Compenserende dyslexiehulpmiddelen Op Maat, zie www.dyslexiehulpmiddelen.com). In het stappenplan, behorende bij de methodiek, onderscheiden we verschillende fasen bij de implementatie van een dyslexiehulpmiddel: voorbereiding, instructie, gebruik en evaluatie en nazorg (zie deze poster voor een [visuele weergave van de methodiek](#)). In dit voorbeeld wordt je stap voor stap meegenomen door deze verschillende fasen.

Even voorstellen: Sybe

Sybe is 11 jaar en zit in groep 7. Hij heeft de diagnose dyslexie en daarnaast bleek dat Sybe een hoogbegaafde jongen is. Omwille van dyslexie volgt hij dyslexiebehandeling. Daarbij lag aanvankelijk de nadruk op remediëren. Vanaf januari groep 7 kwam de nadruk meer te liggen op stimuleren en compenseren. Zijn hulpvraag is gericht op het inzetten van een hulpmiddel (*op computer*) dat hem ondersteunt in alle situaties (*behandeling, thuis en op school*). Mama heeft dezelfde hulpvraag als Sybe, maar wil ook duidelijkheid omtrent de problematiek, zodat er op school erkenning is voor de behoeften van Sybe. In dit document lees je hoe bij Sybe de verschillende stappen van de methodiek doorlopen werden, wie de betrokken partijen waren, bij welke activiteiten Sybe een ondersteuningsbehoefte had en hoe hij dit nadien evalueerde.

Betrokken partijen

 LEERLING MET DYSLEXIE EN OUDERS	<ul style="list-style-type: none">- Sybe- Moeder
  SCHOLLEIDING DOCENT	<ul style="list-style-type: none">- Ib'er- Leerkracht groep 7

DYSLEXIEDESKUNDIGE

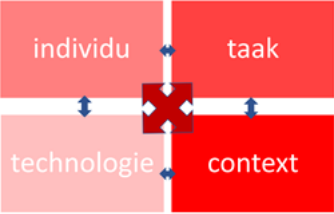
- Dyslexiedeskundige
(ondersteuningsniveau 4, logopedist)

Tijdslijn

Groep	Tijdstip	Fase methodiek COM			Individueel		
Groep 7	januari	Voorbereiding			Psycho-educatie met bewustwordingsfilmpjes		
					Overleg met leerkracht, dyslexiedeskundige en moeder		
					Selecteren van een hulpmiddel aan de hand van het SETT- model door dyslexiedeskundige, Sybe en moeder		
	februari				Instructie		Afnemen IPPA-basisinterview door dyslexiedeskundige met Sybe en moeder
	Ouders schaffen een laptop aan waar Sybe thuis en op school mee kan werken.						
	Ib'er maakt de software en de digitale schoolboeken beschikbaar zijn voor Sybe en ouders						
	Technische training van het hulpmiddel en kennismaking met digitale schoolboeken						
	maart	Gebruik		Begeleiding gericht op de ondersteuningsbehoefte sessie 1			
	Begeleiding gericht op de ondersteuningsbehoefte sessie 2						
	Sybe gebruikt het hulpmiddel thuis						
	Begeleiding gericht op de ondersteuningsbehoefte sessie 3						
	april			Evaluatie en nazorg		Overleg met ouders, klasleerkracht, ib'er over de overstap van het gebruik van het hulpmiddel in de klas	
	Sybe gebruikt het hulpmiddel in de klas						
	In kaart brengen van problemen met de randvoorwaarden en samen zoeken naar oplossingen						
	Begeleiding gericht op de ondersteuningsbehoefte sessie 4						
	mei	Begeleiding gericht op de ondersteuningsbehoefte sessie 5					
afname evaluatie-instrument dyslexiehulpmiddel door dyslexiedeskundige met Sybe en moeder							
juni			Evaluatie-overleg met mama, klasleerkracht, ib'er, dyslexiedeskundige				

Fase voorbereiding: selectie (SETT-model)

De dyslexiedeskundige probeert samen met Sybe en zijn moeder een eerste indruk te krijgen van zijn ondersteuningsbehoefte. Hiervoor wordt het SETT-model gebruikt. In deze video zie je hoe dit gesprek zou kunnen gaan.

SETT-model	
Individu	<p>capaciteiten en beperkingen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Door dyslexie heeft hij moeite met het correct spellen van woorden • Sybe wil graag zelfstandig taken uitvoeren. • Hij is hoogbegaafd, waardoor school de noodzaak van een hulpmiddel niet inziet. <p>vaardigheden mbt technologie nagaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sybe kan zelfstandig gebruik maken van een computer. • Hij heeft een typcursus gevolgd, ter ondersteuning bij het gebruik van de voorleessoftware. <p>gevoelens rond werken met pc</p> <ul style="list-style-type: none"> • Door het gebruik van een pc hoopt Sybe dat hij minder fouten maakt, waardoor de frustratie zal afnemen.
Taken	<p>Taken die: (met succes worden uitgevoerd)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hij zal gebruik maken van digitale schoolboeken bij invullen van zijn werkboeken, waardoor hij niet geconfronteerd wordt met zijn eigen schrift en gemaakte spellingsfouten. <p>(die nog hulp nodig hebben)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sybe heeft moeite met de spelling; hij verwisselt letters, heeft moeite met hoofdletters en overschrijven. • Door de toenemende tijdsdruk ligt er een hogere druk op Sybe, waardoor er veel frustratie ontstaat. • Tijdens het leren vindt Sybe dat hij er te lang over doet om de informatie op te slaan en tevens verloopt dit proces moeizaam. <p>(die met hulp tot een groter succes leiden)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samen met de dyslexiedeskundige heeft Sybe een hulpmapje met spellingsregels gemaakt, waarbij er gebruik gemaakt wordt van een zelfcontrolesysteem. <p>(de verschillende vaardigheden nodig voor een taak)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sybe vindt het lastig om woordjes te leren voor Engels.

Technologie	<p>snel en makkelijk te bedienen</p> <ul style="list-style-type: none"> Het is belangrijk dat het hulpmiddel in meerdere situaties ingezet kan worden die aansluiten bij de behoeften en wensen van Sybe. Een hulpmiddel dat bij Word ingezet kan worden, zou een goede oplossing zijn. <p>beoogde effect</p> <ul style="list-style-type: none"> Sybe ervaart minder problemen bij het uitvoeren m.b.t. school gerelateerde activiteiten. <p>randvoorwaarden</p> <ul style="list-style-type: none"> Sybe beschikt over een laptop, die hij van thuis mee kan nemen naar school. Sybe heeft een typcursus gevolgd. <p>training voor alle partijen</p> <ul style="list-style-type: none"> Sybe zal begeleid worden door de dyslexiedeskundige om het hulpmiddel te leren kennen en te gebruiken. <p>verantwoordelijke bij problemen</p> <ul style="list-style-type: none"> Leverancier en dyslexiedeskundige <p>verplaatsbaarheid</p> <ul style="list-style-type: none"> Er moeten afspraken gemaakt worden over wanneer het hulpmiddel ingezet moet worden, dus bij welke vakken. Sybel moet ook weten waar hij de laptop plaatst als hij op school is. Dit in verband met het gewicht en de kwetsbaarheid. <p>technologische ontwikkelingen</p>
Context	<p>de leerling functioneert in verschillende contexten</p> <ul style="list-style-type: none"> Sybe zal zijn dyslexiehulpmiddel in alle situaties (behandeling, thuis en op school) gebruiken. Het technische hulpmiddel zal voornamelijk ingezet worden bij de vakken Engels en Nederlands (spelling).
Match individu-taak-context-technologie	<p>kosten- en tijdsinvestering</p> <ul style="list-style-type: none"> Ouders investeren in een laptop, school stelt de software ter beschikking. <p>evaluatiegesprek na periode gebruik ondersteunende technologie</p> <ul style="list-style-type: none"> Afname meetinstrument COM Gesprek op school.

Fase instructie: ondersteuningsbehoeften in kaart brengen met het IPPA – basisinterview

Voor de start met het hulpmiddel wordt het [IPPA-basisinterview](#) afgenomen bij Sybe (en zijn moeder). Hiermee breng je gezamenlijk de activiteiten waarbij de leerling het meeste problemen ervaart en de specifieke ondersteuningsbehoefte in kaart. In deze video zie je hoe dit gesprek zou kunnen gaan.

Problematische activiteiten in het dagelijks leven waarvan je verwacht of hoopt dat ze verminderen door jouw dyslexiehulpmiddel	Hoe belangrijk is deze activiteit 1=totaal niet belangrijk 2=niet zo belangrijk 3=een beetje belangrijk 4=vrij belangrijk 5=zeer belangrijk	Hoeveel moeite kost deze activiteit 1=totaal geen moeite 2=klein beetje moeite 3=redelijk wat moeite 4=veel moeite 5=te veel moeite om te doen
1 Minder fouten schrijven	5	5 (Sybe wil eigenlijk 10 zeggen)
2 Minder boos worden omdat schrijven niet lukt en bij andere kinderen wel	5	5 (Sybe wil eigenlijk 15 zeggen en mama 100)
3 Sneller en makkelijker toetsen kunnen leren	4	5
4 Zelfstandiger worden	3	4
5	/	/
6	/	/
7	/	/
Totaalscore (gemiddelde 'probleem-last')	$(25+25+20+12)/4 = 20.5$	

Fase evaluatie: afname evaluatie-instrument

Om het gebruik van het hulpmiddel te evalueren is het [evaluatie-instrument dyslexiehulpmiddel](#) afgenomen bij Sybe. In deze video zie je een voorbeeld van een evaluatiegesprek.

Algemene tevredenheid

Hoe tevreden ben je over de verstrekking van het hulpmiddel?

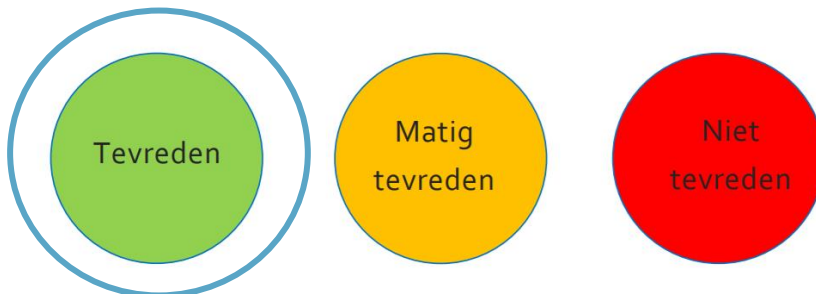
Tevreden	Matig tevreden	Niet tevreden
	Sybe is matig tevreden over het proces van de verstrekking van het dyslexiehulpmiddel, omdat het een lange tijd heeft geduurd voordat het hulpmiddel werd ingezet. Daarnaast heeft Sybe een tijd getwijfeld of het gebruik van een dyslexiehulpmiddel de juiste beslissing was.	

Hoe tevreden ben je over je hulpmiddel?

Tevreden	Matig tevreden	Niet tevreden
	Over het hulpmiddel zelf is Sybe matig tevreden over. Het is vaak traag tijdens het opstarten, wat resulteerde in frustratie bij Sybe. De oorzaak hiervan is nog niet duidelijk.	

Hoe tevreden ben over hoe je hulpmiddel je helpt?

Tevreden	Matig tevreden	Niet tevreden
Betreft de ervaren meerwaarde van het gebruik is Sybe tevreden. Het dyslexiehulpmiddel heeft ervoor gezorgd dat Sybe minder last ervaart tijdens het schrijven en spellen. Voornamelijk in de thuissituatie heeft Sybe het		

dyslexiehulpmiddel als positief ervaren.		
--	--	--

'Kun je je dyslexiehulpmiddel gebruiken in alle situaties van het dagelijks leven, waarin je dit graag zou willen?' Waarom wel/niet? Heb jij zelf suggesties voor oplossingen?

Sybe geeft aan het dyslexiehulpmiddel niet in alle situaties in het dagelijks leven te gebruiken. Hij gebruikt het hulpmiddel thuis, maar niet in de klas aangezien hij het van de leerkrachten niet mag gebruiken tijdens de lessen of toetsmomenten.

IPPA-follow-up interview

Problematische activiteiten in het dagelijks leven waarvan je verwacht of hoopt dat ze verminderen door jouw dyslexiehulpmiddel	januari groep 7		juni groep 7
	Hoe belangrijk is deze activiteit 1=totaal niet belangrijk 2=niet zo belangrijk 3=een beetje belangrijk 4=vrij belangrijk 5=zeer belangrijk	Hoeveel moeite kost deze activiteit 1=totaal geen moeite 2=klein beetje moeite 3=redelijk wat moeite 4=veel moeite 5=te veel moeite om te doen	
1 Minder fouten schrijven	5	5 (Sybe wil eigenlijk 10 zeggen)	3
2 Minder boos worden omdat schrijven niet lukt en bij andere kinderen wel	5	5 (Sybe wil eigenlijk 15 zeggen en mama 100)	1
3 Sneller en makkelijker toetsen kunnen leren	4	5	1

4 Zelfstandiger worden	3	4	4 (hangt van vak af, spelling en schrijven van Engels lukt niet, rest lukt wel goed)
5	/	/	/
6	/	/	/
7	/	/	/
Totaalscore (gemiddelde 'probleem-last')	$(25+25+20+12)/4= 20.5$		$(15+5+4+12)/4=9$

Knelpunten en succesfactoren

School twijfelt bij het startgesprek over de noodzaak van een dyslexiehulpmiddel. Sybe haalt immers voldoende tot goede resultaten. Zijn frustratie wordt door school niet gelinkt aan zijn spellingproblemen. Leerkracht en ib'er zijn niet overtuigd van de ernst van de problemen van Sybe en vinden het niet eerlijk ten opzichte van andere kinderen die nog zwakker scoren en geen dyslexiehulpmiddel hebben. Zij denken eerder aan een gedragsprobleem en niet aan een leerstoornis. Binnen het protocol dat school intern hanteert is er niks bekend over dyslexie in combinatie met hoogbegaafdheid. Er is weinig ervaring en bekendheid. Er wordt daarom afgesproken om het hulpmiddel in eerste instantie thuis in te zetten.

Thuis wordt door moeder en Sybe meteen succes ervaren. Sybe kan zelfstandiger aan de slag om toetsen te leren. Hij laat de teksten voorlezen en kan ze dan samenvatten. Mama ervaart meer rust doordat de huiswerksituatie met minder ruzies en frustraties verloopt.

Tijdens het gezamenlijk evaluatie-overleg blijven er verschillende meningen over de meerwaarde van het hulpmiddel. Ouders, dyslexiedeskundige en Sybe zien de meerwaarde van het hulpmiddel, de school helaas niet. Zij vinden dat zijn resultaten zonder hulpmiddel al voldoende zijn. De dyslexiedeskundige heeft door middel van de evaluatiegegevens school in laten zien hoe hardnekkig de dyslexie is van Sybe. Tevens licht ze toe wat voor effecten het dyslexiehulpmiddel op zijn motivatie, prestaties en gedrag hebben. Na dit overleg ziet de school de meerwaarde van het gebruik van het hulpmiddel in. Er wordt besproken hoe het hulpmiddel in de toekomst ingezet kan worden op school.

Het resultaat en borging: wat heeft het goede voorbeeld opgeleverd?

Door in deze verschillende fasen het implementatieproces doorlopen, kon de keuze en het gebruik van een hulpmiddel heel gericht op de behoeften van Sybe worden afgestemd. Uit de evaluatie bleek dat Sybe minder moeite ervaart met taken waar hij daarvoor veel moeite mee had. Doordat hijzelf succes ervaart bij het gebruik van het hulpmiddel, is dat ook motiverend om het te blijven gebruiken en vermindert het gebruik sterk zijn frustraties bij het schrijven.

De keuze om het hulpmiddel eerst thuis in te zetten en het gezamenlijk evalueren met school, heeft ervoor gezorgd dat school nu ook de meerwaarde inziet en in gesprek gaat over het in de toekomst inzetten van het hulpmiddel.

Concrete aanwijzingen en materialen

- Meer informatie over de methodiek COM : www.dyslexiehulpmiddelen.com
- [SETT-model](#)
- [IPPA-basisinterview](#)
- [Evaluatie-instrument dyslexiehulpmiddel](#)
- Bekijk ook de andere voorbeelden op www.dyslexiehulpmiddelen.com of [Dyslexie Centraal | Leren | Goede voorbeelden](#)

© 2022

Colofon

Deze informatie voor www.dyslexiehulpmiddelen.com is bijgesteld in het kader van het Stimuleringsprogramma Aanpak Dyslexie (www.dyslexiecentraal.nl) door de COM-ICT Werkgroep.